

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Dela Lika 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/se/> Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.

Ur tidskriften Södra Afrika nr. 4 2009

Svår kamp för mänskliga rättigheter

I Mänskliga rättigheter smäller inte högt i kungadömet Swaziland som är långt ifrån ett demokratiskt rättsamhälle. Men motkrafter finns och de söker inspiration i grannländerna.

— **I SWAZILAND ÄR DET ETT BROTT** att säga att mänskliga rättigheter är viktiga. Det kan sluta med fängelse, säger Sabelo Bhemba. Han är en av sex advokater som startat organisationen *Human Rights Lawyers* i Swaziland, det lilla kungadömet med en miljon invånare vid Sydafrikas nordöstra gräns.

Orsaken är att kungen, Mzwati III, har all makt i diktaturen, rättssystemet fungerar inte, fattigdomen är utbredd och kvinnors rättigheter är kraftigt eftersatta.

– Vårt land är rikt på naturresurser men 70 procent av befolkningen lever i extrem fattigdom.

Redan för fem år sedan försökte de dra igång organisationen, men den kollapsade efter stort motstånd från kungamakten. I augusti i år försökte de på nytt när de organiserade ett möte i staden Mbabane. Polis och regeringens spioner var närvarande och alla närvarande på mötet antecknades noggrant.

– Några av dem som var med har senare sökt jobb som domare. De blev nekade jobben för att de deltagit på mötet, säger Sabelo Bhemba.

Sin inspiration till HRL har advokaterna hämtat bland annat från Sydafrika, Namibia och Zimbabwe. Fyra av dem är med i ledningen av *Lawyers for Human Rights South Africa*, LHRSA, och de har nyligen även studerat människorättsorganisationen *Zimbabwe Lawyers for Human Rights*.

NÄR SÖDRA AFRIKA TRÄFFAR DEM är de på besök hos Legal Assistance Centre i Namibia. LAC har en liknande struktur som den HRL vill skapa.

Situationen i Swaziland idag kan liknas med den i Namibia

1988, två år innan självständigheten. Då bildades LAC vars medlemmar överlevde genom att gömma sig i kyrkans byggnader, som var de enda den ockuperande, sydafrikanska militären inte ville bomba.

– När Swaziland blev befriat från den koloniala regimen 1968 hade vi demokrati i fem år. Sedan tog kung Sobhuza över all makt. Han son Mswati ärvde systemet och tillsätter själv domare och parlament och har ensam den lagstiftande, verkställande och dömande makten, säger Mandla Mkhwanzi, som är praktiserande advokat och ordförande för LHRSA.

HRL i Swaziland vill upplysa landets befolkning om mänskliga rättigheter.

– Det är en vanlig åsikt i landet att kvinnor föds till att lyda män, säger Sabelo Bhemba.

De berättar om grava kränkningar av kvinnors rättigheter och om behovet av rättvisa vad gäller rätten till mark, bostäder och rent vatten.

— **SWAZILAND ÄR EN ABSOLUT MONARKI.** Den som propagerar för mänskliga rättigheter ses som motståndare till kungadömet. Problem som hiv och aids tas inte på allvar. Vi behöver publicera utbildningsmaterial och informera till exempel fångar om deras rättigheter, säger Welile Mkhatswa.

Mycket arbete kvarstår innan hela befolkningen i Swaziland blir medveten om sina rättigheter och kan ställa sig upp och kräva rättvisa.

JOHANNES BERNDALEN
Windhoek